

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะ เป็นการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ โดยจะ เสนอตามลำดับดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภท วิชาคหกรรมในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภท วิชาคหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาทั่วประเทศ 33 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด จำนวน 330 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชา คหกรรม และคณะวิชาพื้นฐาน หัวหน้าแผนกวิชา ในคณะวิชาคหกรรมและคณะวิชาพื้นฐาน และกลุ่ม อาจารย์ผู้สอนในแผนกวิชาของคณะวิชาคหกรรมและคณะวิชาพื้นฐาน จำนวน 1,340 คน ใช้กลุ่ม ตัวอย่างโดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 308 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 638 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 3 ฉบับ สำหรับผู้อำนวยการ 1 ฉบับ สำหรับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชาและหัวหน้าแผนกวิชา 1 ฉบับ และสำหรับอาจารย์ผู้สอน 1 ฉบับ แต่ละฉบับแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาคหกรรม

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาคหกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 638 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 536 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.01 เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด แยกเป็นแบบสอบถามของผู้บริหาร จำนวน 277 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.94 และแบบสอบถามของอาจารย์ผู้สอน 259 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.09

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีคำนวณหาค่าร้อยละ และเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันมาแล้ว 1-5 ปี มีชั่วโมงสอน 16-20 ชั่วโมง ผู้บริหารมากกว่าครึ่ง เคยเข้าร่วมในการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ปวช. 2530 สำหรับอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26-35 ปี วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี สอน 3-4 รายวิชา มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี มีชั่วโมงสอน 21-25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และมีหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากการสอน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ปวช. 2530

2. สภาพการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาคหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา ตามสภาพการปฏิบัติของผู้บริหารและ อาจารย์ผู้สอน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

เกี่ยวกับการนำนโยบายการใช้หลักสูตรไปปฏิบัติในด้านวิธีการ กระบวนการ และผู้เกี่ยวข้องพบว่า จุดหมายของหลักสูตรที่สถานศึกษามุ่งเน้นมากที่สุด คือ ให้การอาชีวศึกษา ครบวงจร วิธีการนำนโยบายการใช้หลักสูตรไปปฏิบัติส่วนใหญ่ให้แต่ละแผนกวิชา เสนอโครงการแล้ว มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนได้แก่ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าแผนกวิชา สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตร ปวช. 2530 ประเภทวิชาคหกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบโดยจัดก่อนเปิดภาคเรียน และจัดให้มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ โดยที่โครงการเหล่านั้นส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์สนองต่อจุดหมายของหลักสูตร คือ ให้การอาชีวศึกษาครบวงจร

เกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนและตารางสอน สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดตามความพร้อมของบุคลากร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัด ได้แก่ หัวหน้าคณะและหัวหน้าแผนกวิชา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตรและการสอน

เกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอนและแผนการสอน สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดให้มีการจัดทำโดยจัดทำทั้งโครงการสอนและแผนการสอน อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนจัดทำด้วยตนเอง โดยที่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่จะศึกษาหลักสูตรเฉพาะในรายวิชาที่ต้องสอน เพื่อประกอบการจัดทำ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากผู้บริหาร โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการอย่างเพียงพอ มีการตรวจโครงการสอนและแผนการสอน โดยผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ แต่เอกสารประกอบการสอนตามหลักสูตรที่อาจารย์ผู้สอนจัดทำ ได้แก่ โครงการสอน รองลงมาคือใบช่วยสอน และแผนการสอน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยบริการวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำ สำหรับการศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ ศึกษาใบช่วยสอน คู่มือหลักสูตร และหนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติม/หนังสืออ้างอิง

2.2 ด้านการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร

ในการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ผู้บริหารมากกว่าครึ่งตอบว่ามีการสำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียน โดยวิธีการสัมภาษณ์ แต่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ายังไม่ได้รับการสำรวจ แต่มีบางส่วนได้รับการสำรวจโดยวิธีการสัมภาษณ์ ในการพิจารณาจัดอาจารย์เข้าสอนสถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วุฒิทางการศึกษา รองลงมาคือความสามารถเฉพาะตัว และประสบการณ์ในการทำงาน ความเพียงพอของบุคลากรในแผนกวิชาพบว่า มีเพียงพอ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการจัดเตรียมผู้สอนเพื่อให้เข้าใจหลักสูตร โดยการแจกเอกสารหลักสูตรให้อาจารย์ผู้สอนได้ศึกษา สำหรับการส่งเสริม/สนับสนุนอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ โดยการสนับสนุนให้ไปอบรมหรือดูงานระยะสั้น สนับสนุนให้ศึกษาต่อ การสร้างเสริมขวัญและกำลังใจให้กับอาจารย์ผู้สอนพบว่า วิธีการที่ปฏิบัติส่วนใหญ่คือ การยกย่องชมเชยผลงาน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนในการศึกษาต่อ/อบรม/ดูงาน

เกี่ยวกับการบริการวัสดุหลักสูตร เอกสารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรที่ผู้บริหารจัดให้อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่คือ หลักสูตรและคู่มือหลักสูตร สภาพของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ทันสมัย ใช้การได้ดี แต่มีไม่เพียงพอ มีจำนวนน้อยไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษา สำหรับสถานที่ใช้สอนพบว่า มีเพียงพอ แต่ห้องปฏิบัติงานยังไม่เพียงพอ ผู้ที่รับผิดชอบดูแลรักษาห้องปฏิบัติงานคือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบห้องปฏิบัติงานและหัวหน้าแผนกวิชา ในการสำรวจสื่อการเรียนการสอนพบว่า ส่วนใหญ่มีการสำรวจโดยอาจารย์ผู้สอนรายงานความต้องการมายังฝ่ายบริหาร ความช่วยเหลือสนับสนุนที่ผู้บริหารให้แก่อาจารย์ผู้สอนในการจัดหาและจัดทำสื่อการเรียนการสอนคือ การบริการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต ให้ความสะดวกในการเบิกจ่ายและจัดงบประมาณให้ สำหรับเรื่องของวัสดุฝึกงานนั้นพบว่า ส่วนใหญ่มีเพียงพอ จัดซื้อโดยใช้เงินบำรุงการศึกษาและเงินงบประมาณ โดยอาจารย์ผู้สอนเบิกจ่ายจากฝ่ายพัสดุโดยตรง และอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนด้วย

เกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในสถานศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ โดยวิธีการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ เช่น โครงการสอน แผนการสอน แบบประเมินผลการเรียน การสนับสนุนอาจารย์ผู้สอนให้เข้ารับการอบรม ประชุมปฏิบัติการ โดยผู้มี

บทบาทในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าแผนกวิชา การกำหนดนโยบายและวิธีการปฏิบัติ เกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร ปวช. 2530 ประเภทวิชาคหกรรมในสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการกำหนดโดยผู้ที่มีบทบาทในการประเมินผล คือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชาและหัวหน้าแผนกวิชา

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

เกี่ยวกับการดำเนินการสอนและเทคนิควิธีสอน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เตรียมการสอนทุกครั้ง มีการชี้แจงแผนการเรียนและแผนการปฏิบัติงานตลอดภาคเรียน จุดมุ่งหมายในการเรียนให้ผู้เรียนทราบตอนเปิดภาคเรียน เอกสารที่ใช้ประกอบการสอนส่วนใหญ่คือ หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติมและใบช่วยสอน อุปกรณ์ที่ใช้สอนภาคทฤษฎีส่วนใหญ่ใช้ของจริง รองลงมาคือ ของจำลองหรือรูปภาพ สำหรับวิธีสอนใช้การบรรยายหรืออธิบาย เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ การสาธิตและการปฏิบัติ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดในสถานศึกษาส่วนใหญ่คือ กิจกรรมชมรม การจัดตั้งร้านอาหารและร้านสหกรณ์ และกิจกรรมองค์การนักคหกรรมศาสตร์ในอนาคตแห่งประเทศไทย (อคท.) ส่วนกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ คือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ การแข่งขันทักษะทางวิชาการ/วิชาชีพ และการจัดนิทรรศการ

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดนโยบายและระเบียบวิธีการปฏิบัติ โดยการกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน และการกำหนดสัดส่วนคะแนนภาคทฤษฎีและปฏิบัติให้ชัดเจน ส่วนการชี้แจงหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ชี้แจงให้ทราบล่วงหน้าตอนเปิดภาคเรียน สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนนั้น อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่จะประเมินเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด รองลงมาคือ ผลสำเร็จของงาน วิธีการ กระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการประเมินผลที่ใช้มากที่สุดคือ วิธีสังเกตการปฏิบัติงาน รองลงมาคือการใช้แบบทดสอบ และการทดสอบเป็นรายบุคคล

3. ปัญหาการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาคหกรรม

ในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ การจัดการการสอนเพื่อการ เบิกจ่ายเงินค่าสอนภาคนอกเวลา ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการ เรียนการสอน สาเหตุรองลงไปคือ บุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตร และสถานศึกษายังไม่ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรอย่างชัดเจน

การจัดแผนการเรียนและตารางสอน ผู้บริหารมากกว่าครึ่งตอบว่ามีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ขาดอาคารสถานที่ รองลงไปคือ ปัญหาเรื่องการ เบิกจ่ายเงินค่า สอนภาคนอกเวลา ขาดวัสดุอุปกรณ์และบุคลากร (บางรายวิชา)

ในการจัดทำโครงการสอนและแผนการสอน ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ครึ่งหนึ่งตอบว่ามีปัญหา โดยผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่าสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ อาจารย์ผู้สอน ไม่เห็นความสำคัญของโครงการสอนและแผนการสอน รองลงมาคือ ขาดเอกสารประกอบการ จัดทำ เช่น คู่มือหลักสูตร หนังสืออ่านประกอบ ส่วนอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า สาเหตุสำคัญคือ ขาดเอกสาร ตำราที่ใช้ศึกษาค้นคว้า และมีภาระรับผิดชอบงานอื่น ๆ มาก

ในการจัดทำเอกสารประกอบการสอน ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบ ตรงกันว่า มีปัญหา สาเหตุของปัญหาที่สำคัญคือ ขาดเอกสาร ตำราประกอบการค้นคว้า ขาดความ สะดวกในการพิมพ์และเผยแพร่ และขาดงบประมาณสนับสนุน

3.2 ด้านการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร

เกี่ยวกับการเตรียมบุคลากร เพื่อการใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา แต่สำหรับอาจารย์ผู้สอนมากกว่าครึ่งตอบว่ามีปัญหา โดยสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ขาดเอกสารหลักสูตรสำหรับค้นคว้า รองลงไปคือ ขาดการวางแผนล่วงหน้าในการ เตรียมผู้สอน เพื่อใช้หลักสูตรใหม่

เกี่ยวกับการจัดเตรียมสถานที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติ ผู้บริหารมากกว่าครึ่งตอบว่า

มีปัญหา เนื่องจากจำนวนห้องปฏิบัติการทุกสาขาวิชาไม่เพียงพอ สำหรับอาจารย์ผู้สอนบางส่วนที่
ตอบว่ามีปัญหาโดยมีสาเหตุสำคัญคือ สภาพห้องปฏิบัติงานไม่เหมาะสม

ในด้านการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ทั้งผู้บริหารและอาจารย์
ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบตรงกันว่า มีปัญหา เนื่องจากวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ไม่เพียงพอและ
มีไม่ครบทุกรายวิชา สำหรับปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ พบว่า มีสาเหตุ
ที่สำคัญเนื่องจาก เอกสารประกอบหลักสูตรและการสอนมีไม่เพียงพอ

เกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหา
โดยมีสาเหตุสำคัญคือ ยังไม่ได้จัดระบบการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในสถานศึกษา กับ
การขาดบุคลากรที่จะจัดดำเนินการในสถานศึกษา

ในด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร ปีพ.ศ. 2530 ประเภท
วิชาคหกรรมในสถานศึกษา ผู้บริหารมากกว่าครึ่งตอบว่าไม่มีปัญหามีบางส่วนตอบว่ามีปัญหาโดยมี
สาเหตุสำคัญคือ ยังไม่ได้จัดระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรในสถานศึกษาและ
ขาดบุคลากรที่จะจัดดำเนินการในสถานศึกษา

3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามี
ปัญหา โดยมีสาเหตุสำคัญที่สุดคือ ช่วงเวลาในการเรียนแต่ละภาคเรียนน้อยเกินไป สาเหตุรอง
ลงไปคือ พื้นฐานของผู้เรียนแตกต่างกัน และผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียน

เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอนที่ใช้สอนในรายวิชาต่าง ๆ อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่
ตอบว่าไม่มีปัญหา บางส่วนที่ตอบว่ามีปัญหามีสาเหตุสำคัญคือ ขาดแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนหรือไม่
ค่อยได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนแบบใหม่ ๆ และการที่ผู้เรียนขาดความสนใจ

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เสริมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนมากกว่าครึ่ง
ตอบว่าไม่มีปัญหา บางส่วนที่ตอบว่ามีปัญหา มีสาเหตุสำคัญคือ ไม่มีช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม เสริม
การเรียนการสอน

เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ผู้บริหารมากกว่าครึ่งตอบว่า
ไม่มีปัญหา แต่ที่มีปัญหาบางส่วน มีสาเหตุสำคัญคือ ยังไม่ได้จัดให้มีการวิเคราะห์และจัดทำข้อสอบ

มาตรฐาน สาเหตุรองลงไปคือ ขาดเอกสาร คู่มือประกอบการปฏิบัติงาน และขาดเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินผลงานภาคปฏิบัติ ส่วนอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า การวัดและประเมินผล การเรียนการสอนไม่มีปัญหา

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี

จากผลการวิจัยเรื่องการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาคหกรรมในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษามีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสมควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-35 ปี ปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบันมาแล้ว 1-5 ปี มีชั่วโมงสอน 16-20 ชั่วโมง และส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าแผนกวิชา การมีชั่วโมงสอนมากเช่นนี้นับว่ามีภาระรับผิดชอบมากพอสมควร เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้บริหาร เพียง เกินครึ่ง เล็กน้อย เท่านั้นที่เคยเข้าร่วมในการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ปวช. 2530 ซึ่งโดยหลักการแล้วผู้บริหารทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดน่าจะ ได้มีส่วนร่วมในการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ เพื่อจะสามารถวางแผน เตรียมบุคลากรในสถานศึกษาให้เข้าใจหลักสูตร และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัตินั้น การเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ของกรมอาชีวศึกษาได้จัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตลอดจนจัดประชุม สัมมนาหัวหน้าแผนกวิชาทั่วประเทศในการจัดแผนการเรียนและตารางสอนกลาง (ธงชัย สุวัฒน์เมสินทร์ 2530 : 4) สำหรับอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ ทั้ง ๆ ที่ผลการประเมินหลักสูตร ปวช. 2524 ประเภทวิชาคหกรรม ระบุว่า ในการปรับปรุงหลักสูตร ควรกำหนดเป็นหลักการว่า ครู-อาจารย์ทุกคนควรได้รับการอบรมในเรื่องการใช้หลักสูตร เพราะเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน (หน่วยศึกษาพิเศษที่ 2529 . 108) อีกทั้งผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอน 21-25 ชั่วโมง สอน 3-4 รายวิชา และยังมีหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากการสอนด้วย ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีภาระรับผิดชอบมากและยังไม่ค่อยมีโอกาสได้รับความรู้และความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและลึกซึ้ง เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ อาจก่อให้เกิดปัญหาในการ

ปฏิบัติงานกับบุคลากรผู้ใช้หลักสูตร

2. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาเกษตรกรรม

2.1 ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

ในเรื่องการนำนโยบายการใช้หลักสูตรไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า จุดหมายของหลักสูตร ปวช. 2530 ประเภทวิชาเกษตรกรรมที่สถานศึกษามุ่งเน้นมากที่สุดคือ ให้การอาชีวศึกษาครบวงจร และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ก็มีวัตถุประสงค์สนองต่อจุดหมายข้อนี้มากที่สุดด้วย การอาชีวศึกษาครบวงจร เป็นนโยบายการปฏิบัติงานที่กรมอาชีวศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาปฏิบัติตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 และประสบผลสำเร็จมากพอสมควร ในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าสถานศึกษาควรเน้นให้มากด้วย เช่นกัน ในจุดหมายของหลักสูตรข้อ 1 ที่ว่า ให้การศึกษาและฝึกอบรมที่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพโดยตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพราะตามนโยบายในแผนพัฒนาอาชีวศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) นอกจากจะ เน้นเรื่องการครบวงจรแล้ว ยัง เน้นการจัดการศึกษาให้สามารถประกอบอาชีพอิสระได้มากขึ้น (กองแผนงาน 2529 : 11) การจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา นอกจากจะทำให้ผู้เรียนสามารถผลิตได้ จำหน่ายได้ จัดการได้ บริโภคได้ และบริการได้ ควรสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถและมั่นใจที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ด้วย ซึ่งข้อสนับสนุนในการปฏิบัตินี้ ทิศพรณ บุญช่วย ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่ออาชีพในประเทศแถบเอเชียและแปซิฟิก พบว่า การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในทุกประเทศ เน้นภาคปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพจริงมากกว่าภาคทฤษฎีหรือด้านเนื้อหาสาระ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2530 : 751)

ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรนั้น ผลการวิจัยพบว่า มีสาเหตุสำคัญคือ การจัดการวางสอนภาคนอกเวลาของแต่ละสถานศึกษาทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน บุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และสถานศึกษา ยังไม่ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรอย่างชัดเจน สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษามีปัญหามานานแล้วในเรื่องการจัดการวางสอนภาคนอกเวลา เพราะมีผลประโยชน์คือเงินตอบแทนเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดความไม่ยุติธรรม การที่บุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร อาจเป็นไปได้ว่า ผู้ที่ได้รับ การอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ไปแล้ว ยังไม่ได้ดำเนินการต่อในสถานศึกษา เพราะผล

การประเมินหลักสูตร ปวช. 2524 ประเภทวิชาคหกรรม มีข้อสังเกตว่า การถ่ายถอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้หลักสูตรของผู้บริหารหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษาที่ได้รับการอบรมไปแล้ว จะเป็นรูปแบบเป็นทางการ หรือการแนะนำ เป็นกลุ่มบุคคล ถ้าเป็นกรณีหลังอาจทำให้ครู-อาจารย์ คิดว่าไม่ได้มีการจัดการอบรม เรื่องการใช้หลักสูตร (หน่วยศึกษานิเทศก์ 2529 : 108) ผู้บริหารจึงจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดอบรมหรือการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างผู้รู้วิธีการ รู้แนวทางการปฏิบัติ มิใช่เป็นเพียงผู้รับคำสั่งให้ปฏิบัติ เท่านั้น สำหรับนโยบายในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรนั้น ถ้ามีการกำหนดไว้อย่างแน่นอนและชัดเจน จะทำให้การติดตามประเมินผลมีความถูกต้องและเป็นระบบมากขึ้น

ในเรื่องการจัดแผนการเรียนและตารางสอน ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดตามความพร้อมของบุคลากร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพราะการจัดการเรียนการสอน ถ้าจะให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร องค์ประกอบในด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตรจะต้องมีความพร้อม แต่การที่สถานศึกษาจะต้องจัดแผนการเรียนร่วมกันและจัดทำตารางสอนกลางในลักษณะของกลุ่มสถานศึกษานั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรให้อิสระแก่สถานศึกษาแต่ละแห่งในการจัด เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจมีความพร้อมต่างกัน ดังจะเห็นได้จากปัญหาในการจัดแผนการเรียนและตารางสอน พบว่ามีสาเหตุสำคัญเนื่องจากการขาดอาคารสถานที่ขาดวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรบางรายวิชา และปัญหาในเรื่องการเบิกจ่ายเงินค่าสอนภาคนอกเวลา

ในเรื่องการจัดทำโครงการสอนและแผนการสอน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนจัดทำกันเอง โดยจะศึกษาหลักสูตรเฉพาะในรายวิชาที่จะต้องสอน อาจเป็นเพราะมีเวลาน้อย จึงไม่อาจศึกษาหลักสูตรทั้งหมดได้ ซึ่งหลักการปฏิบัติในคู่มือหลักสูตร ปวช. 2530 ประเภทวิชาคหกรรมระบุว่า ครู-อาจารย์ควรต้องศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรอย่างละเอียดให้ทราบว่ามีการทวนวิชา แต่ละหมวดมีวิชาใดบ้าง (สุนทร พานิชกุล 2530 : 12) เรื่องนี้เป็นสิ่งจำเป็น เพราะถ้าผู้สอนทราบว่าในหมวดวิชาที่ตนสอนมีรายวิชาใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กัน น่าจะเชื่อมโยงถึงกันได้ ก็น่าจะได้มีการปรึกษาหารือในระหว่างอาจารย์ผู้สอน เพื่อสามารถดำเนินกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนร่วมกัน สำหรับปัญหาของการจัดทำโครงการสอนและแผนการสอนนั้น ในทรรศนะของผู้บริหารเห็นว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีปัญหาคือ อาจารย์ผู้สอนไม่เห็นความสำคัญ

ของโครงการสอนและแผนการสอน อาจเป็น เพราะอาจารย์ผู้สอน เห็นว่าเป็นรายวิชาที่เคยสอน หรือมีประสบการณ์มาแล้วในหลักสูตรเก่า วิธีปฏิบัติจึงยังคงใช้วิธีเดิมไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง แต่สำหรับอาจารย์ผู้สอนตอบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาในการจัดทำโครงการสอนและแผนการสอนคือ การขาดเอกสาร ตำราที่ใช้ศึกษาค้นคว้า

ในเรื่องการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและ เอกสารประกอบการสอนตามหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ แต่จะต้องจัดทำโครงการสอนและใบช่วยสอนบางรายวิชา ซึ่งต้องศึกษาหนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติม และหนังสืออ้างอิงด้วย แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการสอน เพราะในสภาพปัจจุบัน เอกสารเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะใช้ของหลักสูตร ปวช. 2524 และบางรายวิชา ยังอยู่ในระหว่างการจัดทำขึ้นมาใหม่ ฉะนั้นการจัดทำใบช่วยสอน เป็นหน้าที่ของอาจารย์ผู้สอนจะต้องจัดทำขึ้นมาใช้เอง จึงเกิดปัญหาตามมาก็คือขาดเอกสาร ตำราสำหรับค้นคว้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

1. เกี่ยวกับนโยบายการใช้หลักสูตรและการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- กรมอาชีวศึกษาควรกำหนดแนวทางหรือนโยบายการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรให้สถานศึกษาแต่ละแห่งปฏิบัติอย่างชัดเจน พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล การใช้หลักสูตร โดยมีผู้แทนจากสถานศึกษาทุกแห่ง เข้าร่วม เป็นกรรมการด้วย

- สถานศึกษาจะต้องจัดการอบรมหรือการประชุมปฏิบัติการ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ ให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจน และจะต้องมีการวางแผนตั้งแต่เริ่มแรกของการใช้หลักสูตร ในการกำหนดโครงการกิจกรรม เสริมหลักสูตร โครงการฝึกงานสำหรับนักศึกษา การจัดประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษา เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและมีความกล้าที่จะประกอบอาชีพอิสระได้ด้วยตนเอง

- ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี ภาวะเกี่ยวกับการจัดสรรชั่วโมงสอนและการจัดแบ่งภาระรับผิดชอบอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดความเสมอภาคในการปฏิบัติงานและที่สำคัญที่สุดคือประสิทธิภาพของการทำงานนั้น ๆ

2. เกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนและตารางสอน

- กรมอาชีวศึกษาควรให้อิสระแก่สถานศึกษาในการจัดแผนการเรียนและตารางสอน โดยกำหนดแนวปฏิบัติหรือข้อเสนอแนะในการปฏิบัติแก่สถานศึกษาให้ เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและไม่ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการปฏิบัติงาน

3. เกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอนและแผนการสอนและการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

- คณะผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าแผนกวิชา จะต้องดำเนินการตรวจสอบโครงการสอนและแผนการสอนอย่างจริงจังและจะต้องติดตามผลการสอนของอาจารย์ผู้สอนด้วยว่า เป็นไปตามโครงการสอนและแผนการสอนหรือไม่

- สถานศึกษาควรจัดหาหนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติม เอกสาร วารสาร ทางวิชาชีพไว้ให้อาจารย์และนักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้จากสิ่งพิมพ์เหล่านี้ และควรจัดอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ผู้สอนในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และเอกสารประกอบการสอนวิชาชีพอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

2.2 ด้านการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร

ในเรื่องการเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ในการสำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียน ผู้บริหารมากกว่าครึ่งตอบว่ามีการสำรวจโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่ แต่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ายังไม่ได้รับการสำรวจ เรื่องนี้มีข้อสังเกตว่า ในการปฏิบัติจริง ๆ นั้น ผู้บริหารใช้วิธีการอย่างไรในการสำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียน ถ้าการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การปฏิบัติงานตามมาย่อมต้องเกิดปัญหาแน่นอน วิจัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 197-198) กล่าวถึง การจัดครูเข้าสอนเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ว่า ตัวครูจะต้องมองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง เพราะหลักสูตรจะบรรจุจุดมุ่งหมายหรือไม่อยู่ที่ครูเป็นส่วนใหญ่ เป็นสิ่งธรรมดาของการเปลี่ยนแปลงการใช้สิ่งใหม่ปัญหา เรื่องการสื่อสารและความไม่สะดวกย่อมจะเกิดขึ้น การจัดโครงการอบรมครูเพียงชี้แจงว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่เป็นรูปแบบใด มีจุดหมายอย่างไร ย่อมไม่เกิดผลแก่ครูอย่างแท้จริง ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ทุกคนได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาของหลักสูตร และจะนำหลักสูตรไปปรับใช้ในห้องเรียนได้อย่างไร ฉะนั้นจากผลการวิจัยที่พบว่า

การเตรียมอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้เข้าใจหลักสูตรนั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีแจกเอกสารหลักสูตรให้อาจารย์ผู้สอนศึกษา จึงยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการเตรียมบุคลากร ถ้าอาจารย์ผู้สอนไม่มีเวลาหรือไม่สนใจที่จะอ่านเอกสารเหล่านั้น ผู้บริหารจะไม่ทราบเลยว่า เขาเหล่านั้นจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่มาากน้อยเพียงใด สำหรับผู้บริหารส่วนใหญ่แล้วไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ อาจเป็นเพราะได้รับการอบรมมาบ้างแล้วพอสมควร แต่สำหรับอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาในการเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรใหม่คือ ขาดเอกสารหลักสูตรสำหรับค้นคว้า และขาดการวางแผนล่วงหน้าในการเตรียมผู้สอน เพื่อใช้หลักสูตรใหม่

ในเรื่องการบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า เอกสารหลักสูตรส่วนใหญ่ที่สถานศึกษาจัดไว้ให้อาจารย์ผู้สอนได้ศึกษาคือ หลักสูตร และคู่มือหลักสูตร ในการปฏิบัติการสอนวิชาชีพนั้น คู่มือการฝึกงาน คู่มือการวัดและประเมินผล หนังสือสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นสิ่งจำเป็นมาก อรรถัย จันทรสถาพร ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาคหกรรมศาสตร์ จากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการพบว่า อาจารย์ผู้สอนใช้ห้องสมุด วิทยาลัย หนังสือพิมพ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2530 : 779) การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรถ้าให้อาจารย์ผู้สอนมีส่วนร่วมจัดทำด้วย จะทำให้เขาเหล่านั้นมองเห็นความสำคัญของตนเองว่าก็ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรใหม่ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา โดย วัชรนิภา คุปรัตน์ และคณะ เมื่อปี พ.ศ. 2529 พบว่า หน้าที่ของศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีวศึกษาที่มีผู้ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การผลิตและบริการวัสดุการศึกษา ประเภทต่าง ๆ แจกจ่ายแก่สถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2530 : 799) ฉะนั้นหน่วยศึกษานิเทศก์จึงควรพิจารณาแก้ไขปัญหานี้โดยเร่งด่วน สำหรับการช่วยเหลือสนับสนุนอาจารย์ผู้สอนในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนนั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่จะให้บริการวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตให้ความสะดวกในการเบิกจ่าย การสอนวิชาชีพนี่ผู้สอนจะต้องเตรียมทั้งด้านเนื้อหาและอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจะช่วยเสริมให้ผู้เรียนสนใจเรียนและเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าทั้งผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตอบตรงกันว่า ปัญหาในการเตรียมวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมีสาเหตุสำคัญคือ มีไม่เพียงพอ ไม่ครบทุกรายวิชา เรื่องนี้สอดคล้องอย่างยิ่งกับงานวิจัยของ ทิทานี สมบัติ (2529 : 87) ซึ่งศึกษา

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปวช. 2524 ประเภทวิชาคหกรรม พบว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ห้องเรียน สถานที่เก็บอุปกรณ์และเครื่องมือ ตำรา คู่มือครู และเอกสารหลักสูตร ต่าง ๆ ไม่เพียงพอ สำหรับความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนนั้น จากผลการวิจัยของ สาโรจน์ นิลคำ เรื่องความต้องการด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา พบว่า อาจารย์ ส่วนมากเห็นคุณค่าของสื่อการสอน ต้องการนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ต้องการได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการใช้และการผลิตสื่อการสอนต่าง ๆ อาจารย์ร้อยละ 74.67 ต้องการให้มีศูนย์กลางการผลิตและบริการด้านสื่อการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา ร้อยละ 91.00 ต้องการให้แต่ละวิทยาลัยจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้น เป็นเอกเทศไว้บริการอาจารย์และ นักศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 329) จึงเห็นได้ว่าผู้บริหารสถาน ศึกษาควรสนใจและให้ความสำคัญกับการจัดตั้งศูนย์ผลิตและบริการสื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษา จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพมาก

ในเรื่องของสภาพวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า ทันสมัยใช้งานได้ดี แต่มีไม่เพียงพอไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษา เป็นสภาพที่เรื้อรังมานานพอสมควร เพราะจากการวิจัยของ วัชรินทร์ ไชยนาเคนทร์ (2526 : 44) เกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษาของโรงเรียน และวิทยาลัย สังกัดกรมอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รายการอุปกรณ์ เครื่องมือฝึกงาน สาขาวิชาต่าง ๆ ในแต่ละสถานศึกษาไม่ครบตามรายการ อุปกรณ์ เครื่องมือของกรมอาชีวศึกษา และผลการวิจัยของ ทิพนัน สมบัติ (2529 : 86) ก็พบว่า ครู-อาจารย์จำนวนร้อยละ 40.13 ระบุว่า อัตราส่วนระหว่างเครื่องมือ อุปกรณ์การสอนที่มีอยู่กับจำนวนนักศึกษาไม่เหมาะสมเลย สภาพ เครื่องมือ อุปกรณ์ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุง ในเรื่องนี้ถ้ากรมอาชีวศึกษาไม่รีบดำเนินการปรับปรุงให้มีสภาพดีขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ ปัญหาจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

ในเรื่องการเตรียมสถานที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติ ก็พบสภาพปัญหาคล้ายกับเรื่อง อุปกรณ์และเครื่องมือ คือ จำนวนห้องปฏิบัติการทุกสาขาวิชาไม่เพียงพอ ในเรื่องการใช้ห้องปฏิบัติการนี้ สมพงษ์ ขำกัน (2525 : 109-134) ได้วิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ ของสถานศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์ของห้องเรียนวิชาการ โดยเฉลี่ยมีค่าต่ำกว่าค่าการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสม คือใช้ประโยชน์ห้องเรียน

วิชาการทั้งส่วนรวมและแต่ละประเภทย่อยไม่เต็มที่เท่าที่ควร ส่วนอาคารสถานที่ประเภทโรงฝึกงานมีค่าอัตราการใช้พื้นที่ต่ำกว่าค่าการใช้ประโยชน์เหมาะสมคือ ด้านเวลาใช้เกินความเหมาะสม แต่ความจุยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ และยังได้เสนอแนะว่าควรมีการศึกษาหาเกณฑ์มาตรฐานการใช้พื้นที่ของอาคารสถานที่ทุกประเภทในระดับอาชีวศึกษา ในการสร้างอาคารเรียนใหม่ต้องเรียนธรรมชาติควรรสร้างแบบห้องเรียน เอนกประสงค์ (Multi-Purpose Room) ปรับใช้เป็นที่ห้องเล็กหรือห้องใหญ่ได้ตามจำนวนนักศึกษาสำหรับประเภทวิชาคหกรรมอาจมีจำนวนนักศึกษาไม่มากเท่ากับประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ข้อเสนอแนะนี้นับว่าน่าสนใจและสมควรนำไปพิจารณาปฏิบัติได้

ในเรื่องการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติคือ การตรวจสอบเอกสาร เช่น โครงการสอน แผนการสอน แบบประเมินผลการเรียน คงจะไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรใหม่ เพราะไม่แตกต่างจากวิธีปฏิบัติตามปกติเลย จากการศึกษาปัญหาในเรื่องนี้จึงพบว่าสาเหตุสำคัญคือ สถานศึกษายังไม่ได้จัดระบบการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และขาดบุคลากรที่จะจัดดำเนินการในสถานศึกษา ซึ่งก็เป็นสาเหตุเดียวกันที่ทำให้เกิดปัญหาในการประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร ปวช. 2530 ประเภทวิชาคหกรรมในสถานศึกษาด้วย สาเหตุเหล่านี้ควรได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งจากผู้บริหาร หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานการใช้หลักสูตร ปวช. 2530 ของกรมอาชีวศึกษา โดยเฉพาะคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตรในสถานศึกษา จะต้องจัดทำอย่างเป็นขั้นตอน มีผู้รับผิดชอบควรได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากหน่วยศึกษานิเทศก์ วิจัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 201) กล่าวถึงการจัดโครงการประเมินการใช้หลักสูตรว่า ถ้าจุดมุ่งหมายของการใช้หลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงจะทำได้ง่ายและตรงจุด ควรคำนึงถึงการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อย่างไรก็ตามสำหรับหน่วยศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ผลการวิจัยของ ธีรนิภา คุปรัตน์ และคณะ พบว่า ปัญหาการบริหารงานของหน่วยศึกษานิเทศก์เองนั้นมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการปฏิบัติงานตามแผนขาดกำลังคน ขาดการประสานงานในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ ขาดระบบการติดตามและประเมินผลและไม่มี การให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้รายงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2530 : 800-801) ในสภาพปัญหาของหน่วยศึกษานิเทศก์ อาจเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้มีผลกระทบและทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร

1. ในการเตรียมบุคลากร เพื่อใช้หลักสูตรใหม่

- กรมอาชีวศึกษาหรือกลุ่มสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานของสถานศึกษาว่า ให้สถานศึกษาสำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียนใหม่ เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมและสามารถสอนในรายวิชานั้น ๆ ได้
- สถานศึกษาควรกำหนดวิธีการสำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนการจัดแผนการเรียนโดยวิธีที่สะดวก เหมาะสม และกระทำอย่างจริงจังในรูปแบบเดียวกันภายในสถานศึกษา เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การพูดคุยส่วนตัว หรือการประชุมปรึกษาในแผนกวิชา
- สถานศึกษาควรจัดอบรมหรือประชุมปฏิบัติการในการ เตรียมผู้สอน เพื่อให้เข้าใจหลักสูตร โดยขอความร่วมมือจากศูนย์นิเทศก์และฝึกอบรมประจำภาค ถ้าไม่มีเวลาพอที่จะจัดประชุมทั้งหมด ควรให้ผู้ที่ได้รับการอบรมมาแล้ว จัดดำเนินการในคณะหรือแผนกวิชา มีการประชุมปรึกษาระหว่างอาจารย์ผู้สอนในแผนกหรือคณะวิชาเดียวกัน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตร แล้วรายงานให้ผู้บริหารทราบเป็นระยะ และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ที่สถานศึกษาได้รับแล้ว ควรอัดสำเนาแจกจ่ายไปตามแผนกวิชาหรือจัดไว้บริการในห้องสมุดหรือฝ่ายวิชาการให้เพียงพอแก่การศึกษาค้นคว้า

2. ในการบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

- หน่วยงานนิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา ควรเร่งจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรให้มีความพร้อมและสมบูรณ์มากขึ้น ถ้ามีบุคลากรไม่เพียงพอ ควรให้อาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถมีส่วนร่วมในการจัดทำด้วย
- สถานศึกษาควรจัดให้มีศูนย์ผลิตและบริการสื่อการเรียนการสอนให้กับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาไว้ใช้บริการ

3. ในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ

- กรมอาชีวศึกษาควรศึกษาปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์และจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นก่อนหลังให้กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ

- สถานศึกษาควรกำหนดให้นักศึกษาซื้อเครื่องมือ เครื่องใช้ที่จำเป็น และพอจะซื้อหาได้ประจำตัว โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของผู้เรียนและรายวิชาต่าง ๆ

4. การเตรียมสถานที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติ

- บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบกับการใช้ห้องปฏิบัติการ จะต้องประชุมปรึกษาหารือร่วมกันว่าทำอะไรจึงจะใช้ห้องปฏิบัติการที่มีอยู่ได้อย่างเพียงพอและคุ้มค่าที่สุด

5. ในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

- คณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร ควรจะต้องมีการทบทวนนโยบาย และวิธีการปฏิบัติ เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรใหม่ว่า ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ไปแล้วหรือไม่เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นที่จุดใดบ้าง และจะต้องรีบแก้ไขปัญหานั้นโดยเร่งด่วน

- หน่วยงานนิเทศก์ ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาหลักสูตรใหม่ควรมีวิธีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรที่เป็นระบบ มีจุดหมาย วิธีดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

- สถานศึกษาควรกำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบและปฏิบัติโดยทั่วถึง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในเรื่องนี้โดยเฉพาะ มีการวางแผน กำหนดวิธีดำเนินงาน และการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ แล้วรายงานให้กรมอาชีวศึกษาทราบด้วย โดยที่ผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรใหม่ มีเวลาพอสำหรับการทำงาน

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ในการดำเนินการสอนและเทคนิควิธีสอน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เตรียมการสอนทุกครั้ง อุปกรณ์ที่ใช้สอนภาคทฤษฎีมากที่สุดคือของจริง รองลงมาคือของจำลอง และรูปภาพ วิธีสอนที่ใช้มากที่สุดคือ การบรรยายหรืออธิบาย รองลงไปคือการสาธิต และการปฏิบัติ ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ วัลลภ จันทรตระกูล (2523 : 71) ที่พบว่า การสอนวิชาช่างปฏิบัติใช้วิธีต่อไปนี้มากที่สุดคือ บรรยาย สาธิต แล้วให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ส่วนอุปกรณ์

ใช้ของจริง ตัวอย่างและรูปภาพมาก เช่นเดียวกับ สุจรรยา สุวรรณศิริ (2528 : 131) ซึ่งได้วิจัย เรื่องสภาพการใช้หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี พุทธศักราช 2524 ในวิทยาลัยครูก็พบว่าวิธีสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดคือ การบรรยาย รองลงไปคือการสาธิตและการปฏิบัติ สำหรับปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ระบุว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาคือ ช่วงเวลาในการเรียนแต่ละภาคเรียนน้อยเกินไป พื้นฐานของผู้เรียนแตกต่างกัน ผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียน ซึ่งผลการวิจัยของ สุจรรยา สุวรรณศิริ (2528 : 133) และ วัลลภ จันทร์ตระกูล (2523 : 73) ก็พบปัญหาเช่นเดียวกันว่า พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนแตกต่างกัน ผู้เรียนขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของวิชาชีพ ปัญหาที่เกิดจากช่วงเวลาเรียนน้อยเกินไปนั้น เนื่องจากหลักสูตร ปวช. 2530 กำหนดให้เรียนภาคเรียนละ 10 สัปดาห์ รวมเวลาทดสอบเพื่อการวัดและประเมินผลด้วย จึงทำให้อาจารย์ผู้สอนสอนได้ไม่ตรงตามแผนการสอน ต้องเร่งสอนในตอนท้าย เร่งผลผลิต การที่ต้องเร่งสอนหรือเร่งฝึกปฏิบัติ จะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดทักษะอย่างเพียงพอในการทำงานนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่องเทคนิคและวิธีสอน อาจเป็นเพราะคงมีความเชี่ยวชาญหรือมี เช่นนั้นก็คงใช้วิธีสอนแบบเดิม จึงทำให้ไม่มีปัญหาแต่มีข้อสังเกตว่าที่มีปัญหาบางส่วนนั้นมีสาเหตุสำคัญคือ ขาดแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนหรือไม่ค่อยได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนแบบใหม่

ในเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างภาคและปลายภาค คะแนนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามระเบียบการวัดและการประเมินผลตามหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือใช้แบบทดสอบ โดยจะประเมินเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ เป็นอันดับแรก รองลงไปคือผลสำเร็จของงาน วิธีการกระบวนกร และขั้นตอนการทำงาน ตามลำดับ วัลลภ จันทร์ตระกูล (2523 : 72) ก็ได้ผลการวิจัยในเรื่องนี้ในลักษณะเดียวกันว่า วิธีวัดผลภาคปฏิบัติที่ใช้มากที่สุดคือ สังเกตพฤติกรรมความขยันขะทำงาน การตรวจชิ้นงาน ทำแบบฝึกหัด จะเห็นได้ว่าการประเมินผลการเรียนการสอนนั้นอาจารย์ผู้สอนยังคงปฏิบัติในรูปแบบเดิมคือให้ความสำคัญกับความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด วิธีการกระบวนกรทำงานนั้นให้ความสำคัญรองลงมาในการฝึกปฏิบัติงานทางวิชาชีพ ขั้นตอนการทำงานควรมีความสำคัญเท่า ๆ กับผลสำเร็จของงาน และนั่นก็คือผู้สอนก็สามารถที่จะทราบได้ว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด

ฉะนั้นวิธีการกระบวนกรและขั้นตอนการปฏิบัติงานน่าจะเป็นสิ่งที่อาจารย์ผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญ เป็นอันดับแรก เพราะผู้เรียนจะต้องนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนนั้น พบว่า มีสาเหตุที่สำคัญคือ ยังไม่ได้จัดให้มีการวิเคราะห์และจัดทำข้อสอบมาตรฐาน ขาดเอกสารคู่มือประกอบการปฏิบัติงาน และขาดเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินผลงานภาคปฏิบัติ ซึ่งผลการวิจัยของ ทิพานี สมบัติ (2529 : 87) ระบุว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปวช. 2524 ประเภทวิชาคหกรรมนั้น ผู้บริหารเห็นสมควรให้มีการจัดทำข้อสอบมาตรฐานใช้ในการวัดและประเมินผล ก็เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาว่า ในปัจจุบันแม้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร สถานศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังไม่จัดทำข้อสอบมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการเรียนการสอน

1. การดำเนินการสอนและเทคนิควิธีสอน

- สถานศึกษาโดยเฉพาะฝ่ายพัฒนาบุคลากรได้แก่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยฝ่ายวางแผนและพัฒนา ควรดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ และประสิทธิภาพเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง และควรต้องมีการติดตามประเมินผลด้วยว่า ในระยะเวลาการเรียนการสอนเท่าที่กำหนดนี้ ผู้สอนและผู้เรียนเกิดปัญหาอะไรบ้าง จะมีส่วนช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างไร

- สำหรับอาจารย์ผู้สอนในสภาพที่ต้องมีช่วงเวลาในการสอนน้อยลง ควรปรับเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา ปรับวิธีสอน ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยบ้าง เช่น สไลด์ แผ่นใส วีดีโอเทป หรือวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น

- สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลงาน ผลผลิตของนักศึกษา ออกไปสู่ชุมชนให้มาก จะทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญ และจะมีผู้สนใจเรียนวิชาชีพมากขึ้น จะทำให้ได้ผู้เรียนที่สนใจวิชาชีพอย่างแท้จริง เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

2. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

- หน่วยงานนิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา ควรริบดำเนินการจัดทำ/จัดทำเอกสาร คู่มือ ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลส่งไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเร็ว

- กลุ่มสถานศึกษาหรือแต่ละสถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการหรือประชุม สัมมนา โดยประสานงานกับเอกชนหรือสถานประกอบการภายนอก เพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับใช้ในการประเมินผลงานภาคปฏิบัติ พร้อมทั้งเผยแพร่วิธีการให้อาจารย์ผู้สอนได้รับรู้ เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้

- สถานศึกษาควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำข้อสอบมาตรฐานโดยอาจารย์ผู้สอนวิชาเดียวกันในกลุ่มสถานศึกษาเดียวกันร่วมกันจัดทำ จะทำให้การวัดและประเมินผลมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาคหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาคหกรรม มีสภาพและปัญหาเกิดขึ้นอย่างไรบ้างในขณะเดียวกันสถานศึกษาในกองวิทยาลัยเทคนิค ซึ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมก็เปิดสอนประเภทวิชาคหกรรมด้วย และผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า ยังไม่มีการจัดระบบการนิเทศติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ และจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรและปัญหาการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ประเภทวิชาคหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค และกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา
2. ควรมีการศึกษาสภาพการปฏิบัติในการจัดระบบการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา